

חדשות

## הבשורה באוזני ברתולימיאו

יעקב שביט

25 במאי 2012



הנזיר הבנדיקטיני אזאלינו הגיע למנזר Monte Oliveto Maggiore בחורף של שנת 1247. זמן קצר קודם לכן שב מהמסע בשליחות האפיפיור, אינוקנטיוס הרביעי, לטרטארוס שבאסיה הקטנה. האפיפיור קיבל אותו בלשכה ביחידות והקשיב. אזאלינו סיפר על אומת השטן שהגיחה לפתע פתאום מתוך האדמה ושטפה את הארץ כמבול של נחילי ארבה כשהיא משאירה אחריה חורבן וישימון. אין זו אמת שמקצת מהטרטארים כבר קיבלו את הבשורה וכי לבם של האחרים מוכן לקראתה, אמר אזאלינו הנרעש ליושב על כיסאו של פטרוס; הם חילות גוג ומגוג שאסף השטן לצאת למלחמה כדי להשליט בארץ את שלטון הטומאה והחרב. שעת הניסיון באה לנסות את יושבי הארץ (1). הטרטארים אינם מאמינים באל אחד, לועגים לאיום בשבט אפו של אלוהים, ואינם מוכנים לקבל את בשורת ישוע ומלכות השמים. אם האפיפיור הוא נציג האל עלי-אדמות, הקשו הפגאנים, מדוע לא עצר בעדם לשטוף מקצה העולם ועד קצהו. כשאזאלינו העז לחזור ולהשמיע באוזניהם את הקריאה לקבל את בשורת אדוננו המושיע, איימו שיפשטו את עורו מעליו, ימלאו את גופו קש וישלחוהו לרומא תקוע על חידוד של כלונס.

האפיפיור המלומד, מחבר ה-Apologeticus הקשיב לדבריו בריכוז, אך גילה יותר ויותר סימנים של מורת רוח, ואפילו רוגז, וכשסיים האח אזאליאנו את דבריו ציווה עליו להסתגר במנזר ולא לחזור על הדברים שסיפר באוזני איש.

פרח הנזירים הצעיר ברתולומיאו עמד בירכתי החצר, נחבא מהגשם, בעת ששני נזירים לבושים גלימות שחורות ירדו מפרדותיהם בקצה שדרת העצים. אחד מהם, החסון, סייע לאחר לרדת, אחז בזרועו והוביל אותו אל מגורי הנזירים. אב המנזר קרא את האיגרת החתומה של האפיפיור, איגרת שלפי מראה פניו באה עליו בהפתעה גמורה, שהטילה עליו אחריות כבדה, וכשקרא בה מילמל דברים לא ברורים, שלא היו מכוונים לאדם כי אם לאבינו שבשמים, ואז שלח לקרוא לברתולומיאו. כשזה הגיע בבהילות והרכין את ראשו, אמר אב המנזר לאורח כי פרח הנזירים הצעיר ידאג להביא את מזונו מן המטבח ויעמוד לשמשו בעת הצורך, אבל אסור לו לפנות אליו בדברים, ואז הורה לברתולימא להוביל את האח אזאלינו אל התא שמתחת למגדל הפעמונים. האח אזאלינו טילטל כול הזמן את כתפיו, כאילו ביקש להיחלץ מכותנת כפייה, אבל לא פצה את פיו. לפני שהשניים יצאו מאב המנזר, הוא קרב לפרח הנזירים, ואמר: "אף לא מלה אתו, בני". ברתולומיאו נשק את ידו של האבוט, והוליך אחריו את האורח. כשפתח את הדלת במפתח הכבד וכתם של אור שבא מהחלון הקטן האיר את התא, את הגומחה בקיר התא, ואת פניו של הנזיר האורח, שהסיר את ברדסו, וברתולומיאו ראה את לחייו השקועות, המצהיבות, ואת המבט המוזר בעיניו, ופנה משם כנמלט.

השכם בבוקר, אחרי ה-Benedicte וזימרת ה-Edent paupers ולפני שבירך, קם אב המנזר, דבר שלא אירע עד אז, ואמר לנזירים שעמדו לפני השולחנות, כי בערב הקודם הגיע אורח להשתכן במנזר לתקופה לא ידועה, אורח שאינו צליין,

אלא אח ששב ממסע ארוך ורב-תלאות בארצות רחוקות, בירכתי תבל, כשהוא עייף מאוד מטלטולי הדרך ומהתלאות אין-ספור שנקלע להן, ששיבשו את דעתו, ולכן נשלח את המנזר השקט כדי לזכות במנוחה ובשלוות נפש. אל לו למי מהם לפנות אליו בדברים, או חלילה להטות אוזן לדבריו, אם ינסה לפנות אליו. הנזירים לא גילו עניין רב והלכו ללמוד תהלים, ופרח הנזירים ברתולומיאיו לקח מהמטבח צלחת ועליה לחם וגבינה, וכן ספל יין, כדי להביאם לאח אזאלינו, הנזיר הגוץ, שהיה ישוב בשולי הגומחה, ידיו בין ראשו, ולא הרים את עיניו לקראתו.

במשך הימים הבאים נשאר האח אזאלינו בתאו, ורק לפנות ערב, כשכל הנזירים פרשו לאולם השינה, ליווה אותו ברתולומיאיו אל החצר והלך שם לצדו כצל. לפעמים נעצר האח אזאלינו, הרים את ראשו להביט בפסגת ההר המושלג, שהמנזר עומד על כתף אחת שלו ובימי סערה נדמה כמתנדנד עליה ומחשב ליפול במדרון, ואחר כך בעצי הזיתים ובכרמים, ומילמל לעצמו דברים סתומים מבינתו של פרח הנזירים, שהעולם שהכיר כלל רק את כפר הולדתו באומבריה ואת המנזר וסביבתו הקרובה; ואולם, מלה אחת שבקעה מתוך המלמולים הטילה צמרמורת בגופו, שכן כבר שמע אותה נאמרת כמה פעמים, ותמיד בחלחלה: "טרטארוס" - הארץ הרחוקה שממנה הגיחו נחילי ארבה של פולשים שלא מכבר הגיעו כמעט עד חופי הים ממערב (2), ואז נמוגו כלעומת שבאו. עד אותו רגע היה המנזר עולם סגור ומוגן המספק לעצמו את צרכיו, אבל מאותו רגע נפרץ בו בקע. הוא לא ידע מנוחה לנפשו, ושכב ער כל הלילה במיטתו שבמגורי החניכים, רואה בהזיותיו את האח הגוץ רוכב אל מעבר להררי חושך, עד שצילצל הפעמון ונשמעה הקריאה *Benedicamus Domino*.

בוקר אחד, כשפתח את דלת התא, האח אזאלינו, שעמד מתחת לחלון, פסע פסיעה אחת לקראתו, אחז בגלימתו, ואמר בקול מזרה אימה: "הם עוד יבואו, הטרטארים, הם עוד יבואו!" הצלחת נשמטה מידו של ברתולומיאיו, והוא נס על נפשו מהתא, ואולם, הדברים הנוראים לא הרפו ממנו, כאילו אחזו בו בטלפיהם, משום שכבר שמע שמועות על ערפלי טרטארוס ומחבואי הגיהינום החשוכים (3) שבהם הם שוכנים וחשב ללכת אל אב המנזר כדי לבקש להיגאל מן החטא שבדיבור האסור ומן החזיונות שפקדו אותו בלילה. ואולם, כוח לא נשלט משך אותו לשמוע עוד. והאח אזאלינו, שכל הימים האלה היו הדברים שסיפר לאפיפיור אצורים בתוכו, רק המתין לאוזן שומעת כדי לפרוק אותם, וסיפר כאחוז דיבוק על שדים רכובים על סוסים קטנים כזאבים שכיסו מישורים ועמקים בתלים של גולגולות אדם: כה רבים היו פגרי האדם והבהמה עד שעופות השמים מאסו בשפע הבשר. השדים האלה גמאו מרחקים עצומים כחץ מקשת, ריחפו על השלג ועל המדבר, כשבאמתחות סוסיהם הקטנים רצועות של בשר סוס ועוגיות חלב מיובש, ואל אוכפיהם קשורים נאדות עור מצחין מזיעה ומשתן סוסים ומקרישי גבינה שהחמיצו, מלאים במשקה שקוראים לו קומיס. הם נאספים כמי מבול, האח אזאלינו אמר, מבול שאין לו סכר, ומציפים את הארץ, ואין כוח שיעמוד בפניהם, וכל כוונתם לאבד ולהשמיד ולבזוז ולהרוג. הם טבחו גברים, נשים וטף, הציפו במים את המרתפים שם מצאו הנסים מסתור. ועוד מעט יבואו הנה, ולא הצלב ולא דנדוני פעמונים, לא חילות האבירים של מלכי אירופה, ולא תפילות האפיפיור, או איגרותיו, יעצרום, והארץ נפול תיפול ותהיה למעון שדים. ואולם, הכס הקדוש אוטם אוזניו מלשמוע ומעדיף להאמין לדבריו שליחו האחר, האח הפרניסקני ג'ובאני די פלאנו קארפינא, המפריח הבטחות שווא שהטרטארים מאמינים באל אחד, יילחמו לצד הכנסייה בכופרים הסרצינים, ויאחדו את העולם תחת כנפיה של הכנסייה הקדושה, ולא עוד אלא שהוסיף והוציא את דיבתו שלו רעה.

האפיפיור, האח אזאלינו אמר בלעג של חילול קודש שהעביר צמרמורת בגופו של החניך הצעיר והתמים, מאמין כי "האמונה היא ביטחון בממשות הדברים המקווים" (4).

וערב אחד, כשחזרו לתאו של האח אזאלינו, ולפני שברתולומיאיו סגר אחריו את הדלת, אזאלינו סיפר כי לפני שהתקבל לראיון אצל מלך הטרטארים, הקרוי ח'אן, נדרש לעבור בין שתי מדורות, כדי להיטהר מכל רע, קרוב כל-כך לאש, עד שלחיו בערו.

בלילה ההוא קם פרח הנזירים ברתולומיאיו ממשכבו, נטל עששית, והלך לתאו של האח אזאלינו, ששכב מכורבל בשמיכה. להבת העששית האירה את פני האח אזאלינו, והוא זינק מדרגשו, התנפל על פרח הנזירים, דחף אותו ונמלט מהתא. רגע ארוך כנצח חלף עד שהאח הצעיר התעשת והחל לרוץ אחרי האב, שצעק "אל תתנו להם אמונה!" עוד נזירים יצאו לשמע הצעקות, וגם אב המנזר יצא מבוהל. האח אזאלינו רץ אל האורות, והאח ברתולומיאיו אחריו. רגלו נתקלה באבן, הוא נפל והעששית נשמטה מידו ובן רגע אחזה בערמות החציר. הפרדות והסוסים החלו להשתולל. הפעמונים מילאו את החצר בדנדונם, ולברתולומיאיו נדמה היה שהוא רואה את האח אזאלינו רוקד ריקוד משונה בתוך הלהבות.

מישהו משך את את ברתולומיאיו מהאש. היה זה ראש המנזר, שהקים את ברתולומיאיו על רגליו. הם התרחקו מהאורות הבוערת, ואב המנזר רכן ולחש באוזניו: לאפיפיור אמר האח אזאלינו כי ברברים באים והולכים כנהר העולה על גדותיו, שוטף והורס הכול, ואחר כך שב לאפיקו. הם מחריבים ערים עד היסוד, אבל לא בונים ערים חדשות, ובבוא הזמן יעלמו כשלעומת שבאו, ואחריהם

ישוב העשב לצמוח, ערים יקומו לתחייה. באין אמונה ובאין בשורה אי אפשר לעשות חדש ואי אפשר לבנות את משכן האלוהים, ולכן אל לו לאפיפיור להמשיך ולשלוח שליחים. על כן חרה אפו של הכס הקדוש וגזר עליו שתיקה. "ואם תהיה לברברים אמונה, אבי?" ברתולומיאו שאל.

"ארור המבקש לנטוע אמונה בלבם", אב המנזר השיב. "ארור מי שירחיק לכת לקצווי עולם כדי להביא לברברים בשורה, ובכוחה של הבשורה הזאת שיביא אליהם ימיט עלינו אסון נורא".

ברתולומיאו הביט בלשונות האש שכלו את האורווה ואיימו לכלות את הבניינים הסמוכים ולא הבין למה מצא אב המנזר ללחוש באוזניו את הדברים הקשים והנוראים האלה. בשנים הבאות תהה לא אחת האם ציפה אב המנזר שבאחד הימים יספר על דברי הכפירה האלה, ורק בימים רחוקים יותר הבין כי אב המנזר נכנס בסתר לתאו של האח אזאלינו כדי לשמוע את בשורתו.

בשנת 1262 יצא האח ברתולומיאו להביא את הבשורה לסלאבים הכופרים.

1. ההתגלות, ג:19.

2. הים האדריאטי.

3. חזיונות הסיבילות, ד:קפ.ו.

4. אל העברים, יא:1.